Цана асобнага нумару 20 гр.

Przesyłka opłacona ryczałtem.

№ 8. Вільня, Нядзеля, 28 Лютага 1926 г. Год II.

Сялянская Ніва

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі:
Вільня, Завальная вул. 7. — (Wilno, ulica Zawalna 7).

Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да 6 гадзіны апрача сьвята.

Газэта выходзіць раз у тыдзень.

Падпіска на адзін месяц 1 зл., на 3 мес.—2 зл., на 6 мес.—4 зл., на год—8 зл.

Перамена адрэсу 30 гр.

Орган Беларускага Сялянскага Саюзу.

Самастойнасьць, ці культуральна-пэрсанальная аўтаномія у Б. С. С. Р.

Да гэтага часу, мы беларусы, пад Польшчай часта спатыкаліся з думкай, што ў Савецкай Беларусі, будуецца наша дзяржаўнае жыцьцё, што Савецкая Беларусь здабыла сабе самастойнасьць і ўвайшла ў склад фэдэрацыйнага саюзу С.С.С.Р. як вольная, роўная і самастойная рэспубліка.

Паглянем, як гэта выглядае сапраўды. На паперы выглядае гэта так, як нібы і праўда, што Беларусь ёсьць самастойная дзяржава, уваходзячая ў Саюз з другімі суседнімі дзяржавамі, бо так галосіць Савецкая Канстытуцыя, але ў жыцьці выглядае зусім інакш. Мы тут таксама маемо даволі добрую і даволі дэмакратычную, Польскую Канстытуцыю, маем яшчэ нават і ўставы „językowe“, але на-жаль толькі на паперы.

Прадусім ня ўсе землі далучаны да Савецкай Беларусі. Ня гледзячы на тое, што Гомельшчына, якая ёсьць неразрываўнаю часткаю жывога арганізму Беларусі, і ня гледзячы што люднасьць не, праз сваіх прадстаўнікоў, аднагалосна высказала сваё жаданьне далучэньня да Савецкай Беларусі,—дагэтуль гэта ня зроблена; ня зроблена гэта і ў другіх мяйсцох, праўда, на меншых абшарах. Масква кажа, што Гомель, гэта вялікі вузел ж. д., гэта стратэгічны пункт, ды мала яшчэ якія прычыны выдумляе, але далучаць, не далучае.

Ды мала гэтага. У Маскве паўстаў праект, каб стварыць „Севера-Западную Аўтономную Обласьць“, гэта знача „Севера-Западный Край“ і далучыць да гэтай „обласьці“ усходнія часткі Беларусі. Прасьцей кажучы, Масква перапужалася, што Беларусь, як такая, даволі вялікая, дык трэба яе разарваць на кавалкі, каб яна не магла супольнымі сіламі разьвівацца і будаваць сваё жыцьцё. Якія-ж матывы да гэтага новага падзелу? Кажуць, што эканамічны стан краю вымагае гэтага падзелу. Але гэткія матывы самы за сябе гавораць.

А калі хто думае, што ў Беларускае дзяржаве, беларус можа кіраваць сам сваім жыцьцём, дык мыляецца. Мо' беларусы маюць голас у палітыцы загранічнай? Ня маюць. Мо' беларусы маюць голас у справе войска? Ня маюць. Мо' беларусы служаць у беларускім войску і да іх камандзіры зварачваюцца на роднай мове? Божа барані. Мо' беларусы маюць пошту беларускую, як рэч сусім нявінную, бо-ж на Беларусі карыстаюцца з пошты, ў пераважнай сваей частцы, беларусы? Таксама не. Мо' на Беларусі можна разгаварыцца пабеларуску на чыгунцы? Ані думай. Хоць і грошы бяруць ад беларуса, а гаварыць на роднай яго мове ня хочуць.

Грошы зьбіраюць, ды ў Маскву адпраўляюць. Я бачыў у Маскве разбудову гэтага гораду, бачыў я і ў Ленінградзе выстраены цэлы квартал новых дамоў; хаця ў Ленінградзе і няма крызісу кватэрнага, аднак робіцца дагоднасьць дзеля рабочых, каб ім з В. Острава, ці з Пецярбурскай Стараны, дзе многа дамоў ёсьць амаль што пустых, ня было далёка хадзіць напрыклад на Пуцілаўскі завод. Бачыў я і Шатурку, дзе збудавана вялізарная електроўня, такія електроўні будуюцца і ў другіх мейсцах Расеі, аднак ня бачыў чагось падобнага на Беларусі. Кажуць, што ў Шатурцы дасталі багацьце з зямлі г. зн. торф і могуць танна дабываць электрычную энэргію, а ці ў нас на Беларусі мала торфу, ці мала багацьця ў непраходных балотах? Але на Беларусь ў Маскве глядзяць, як на „Северо-Западный Край“. У Ленінградзе будуюць цэлыя кварталы, а ў Менску ня могуць ня толькі збудаваць кварталу, а на'т малюсенькага мосьціка, праз каторы цяпер боязна пераехаць. А той квартал, які быў разрушаны ў часе польска-бальшавіцкай вайны, да сёньняшняга дня знаходзіцца ў разрушаным стане.

А трэба-ж ведаць, што праз Маскву і Ленінград ня былі праведзены акопы крывавай вайны, якія былі на працягу трох гадоў у нас на Беларусі.

Праз Маскву і Ленінград не праходзілі колькі разоў усялякія войскі, як гэта было ў нас на Беларусі.

А можа думаеце, што ў Савецкай Беларусі вы можаце дзе-небудзь у ўрадах разгаварыцца пабеларуску? Нічога падобнага. Можаце разгаварыцца папольску, пажыдоўску, парасейску, толькі не пабеларуску. Чуў я, што якобы прыказана чыноўнікам вучыцца пабеларуску, і што на'т даны ім тэрміны, але ніхто гэтых загадаў да сэрца не бярэ і ня вучыцца, бо як беларусы кажуць: „Крук круку вока ня выдзяўбе“, так і там; як вышэйшы так і меншы чыноўнік уважаюць, што лепш гаварыць „на обще-понятном русском языке“.

Хачу быць аб'ектыўным, і скажу, што ў галіне школьніцтва шмат чаго робіцца і добрага дзеля беларусаў.

Можа думаеце, што ў Савецкай Беларусі ўсёж-такі кіруюць беларусы, г. зн. займаюць вышэйшыя пасады? дзе там! Можаце ўбачыць на вышэйшых пасадах каго хочаце: паляка, жыда, маскаля, латыша, толькі не беларуса.

Пытаецеся, дзе беларуская інтэлігэнцыя? Сядзіць, як кажуць, як „мыш пад мятлой“, ды маўчыць, бо калі зачне гаварыць аб палітыцы, дык прыбяруць, калі зачне гаварыць аб беларусізацыі, ці праўдзіва думаць пабеларуску, наклеяць яму ярлык дужа папулярны „шавініст“, „Лістападаўшчына“. Ёсьць там, праўда, некулькі беларусаў на вышэйшых становішчах, якія ёсьць ня чым іншым, як „казламі адпушчэньня“, ці мішэнямі народу. Камуністы кажуць: глядзіце, вы маеце сваіх камісараў, вашых сыноў! Але ня кажуць, колькі іх, і трымаюць іх як ката ў мяшку і Масква робіць што хоча. Як бачым, у Беларусі ўлада польская, жыдоўская, маскоўская, латыская, толькі не беларуская.

Дык мыляюцца тыя, якія цьвердзяць, што Савецкая Беларусь ёсьць вольная і самастойная Рэспубліка.

Савецкая Беларусь мае ад Масквы ўсяго толькі куртатую культуральна-пэрсанальную аўтаномію, а не самастойнасьць.

Пасол **Ф. Ярэміч.**

З жыцьця арганізацыйнага Беларускага Сялянскага Саюзу.

Праект праграмы.

I. Самастанаўленьне народаў.

§ 1. Стоячы на ґрунце самаазначэньня (самастанаўленьня) народаў, Белар. Сял. Саюз лічыць сваім ідэалам незалежнасьць злучаных зямель Беларускага народу і добрасуседзкія адносіны з іншымі сумежнымі народамі.

II. Дарога да мэты.

§ 2. Да гэтай мэты Бел. Сял. С. ідзець дарогай арганізаваньня, усьведамляньня і ўзгадовываньня бел. сялян, парабкоў і бел. сялянскай інтэлігенцыі на грунце сялянскіх клясавых інтарэсаў і на грунце беларускай народнай культуры.

III. Зямля сялянству бяз выкупу.

§ 3. Усе нятрудавыя землі: абшарнікаў, дзяржаўныя, касьцельныя, царкоўныя і іншыя, павінны перайсьці ў рукі беларускіх—малазямельных і бяззямельных сялян, бяз выкупу і на ўласнасьць у ліку працоўнай нормы.

§ 4. Падзел зямлі праводзіцца самымі сялянамі праз Сялянскія Зямельныя Камісіі пры Самаўрадах.

§ 5. Сялянскія Зямельныя Камісіі пры Самаурадах могуць звольніць ад парцэляцыі тыя землі, якія патрэбны для прамысловых, культурных, рэлігійных, або навуковых мэтаў.

§ 6. Пры падзеле зямлі Сялянскія Зямельныя Камісіі ўстанаўляюць працоўную норму.

§ 7. Працоўная норма зьяўляецца тыпам самастойнай хутарнай гаспадаркі.

IV. Пераход на хутары.

§ 8. Пераход на хотары праводзяць Сялянскія Зямельныя Камісіі са згоды сялян асобных вёсак, або грамадаў.

§ 9. Пры пераходзе на хутары, Беларускі Сялянскі Саюз дамагаецца, каб сяляне атрымалі дапамогу ў форме будаўляных матэр'ялаў і грошы

§ 10. Усе работы, зьвязаныя з пераходам на хутары і парцэляцыяй, адбываюцца для сялян бязплатна.

V. Скасаваньне асадніцтва.

§ 11. Стоячы на тым грунце, што ўся зямля павінна перайсьці ў рукі малазямельнага і беззямельнага беларускага сялянства бяз розьніцы веры, Беларускі Сялянскі Саюз дамагаецца скасаваньня якнайхутчэй вайсковага асадніцтва і прыватнай калянізацыі беларускіх зямель.

VI. Земляробская культура.

§ 12. Беларускі Сялянскі Саюз імкнецца так-жа да палепшаньня гаспадарчага палажэньня вёскі праз узрост земляробскай культуры і павялічэньне абшару ўпраўнай зямлі.

§ 13. Сяляне павінны карыстаць з таннага крэдыту на загаспадараваньне, на закуплю інвэн-

тара, культурных насеньняў збожа і траваў, штучных навозаў і іншых.

§ 14. Беларускі Сялянскі Саюз вядзе барацьбу з сучасным выкарыстваньнем вёскі горадам і з нясумернасьцю цэнаў між зямельнымі прадуктамі і фабрычнымі таварамі.

§ 15. Збыт зямельных прадуктаў і закупля гаспадарчых прыладаў, насеньня, штучных навозаў, землярбскіх машын і іншых, павінны адбывацца праз свае сельска-гаспадарчыя каапэратывы.

(Далей будзе).

З газэт.

Польскі голас аб беларускай школе ў Польшчы.

На агульна-польскім зьезьдзе ў Горадні 6 і 7 лютага с. г. гр. Сьвяхоўскі меў дужа цікавы рэфэрат аб польскай палітыцы да нашага школьніцтва, які тут паўтараем за „Kurjer'am Wileński'm“, зьмешчаны пад загалоўкам „Teorja i praktyka“:

„Першай пробаю зрабіць вылам у дасюлешніх адносінах да нацыянальных меншасьцяў, асабліва да Беларусаў і Украінцаў, мелі быць тыя языковыя і школьныя ўставы, ухваленыя ў ліпві ў запрошлым годзе. Мелі яны быць першым крокам наперад, бо мелі ўвясьці нейкія нормы туды, дзе іх ня было зусім. Але праз сваю тэндэнцыйнасьць зрабіліся яны чыннікам дужа дражнячым, а праз выкананьне яшчэ больш пагоршылі стан школьніцтва меншасьцяў і настроі сярод сьвядомага грамадзянства беларускага.

У сваім залажэньні, ўжо ўставы гэтыя агранічылі тыя правы ўкраінцаў, якія яны мелі за часоў Аўстрыяцкіх.

З беларусаў зрабілі грамадзян другое катэгорыі, ствараючы з польске люднасьці ўпрывілеёваную касту, процi якой скіраваліся настроі пакрыўджаных.

Найбольшаю, аднак, заганаю гэтых уставаў ёсьць тое, што даючы пэўнае права, узалежнілі карыстаньне ім ад энэргіі і змаганьня, якое мусяць праявіць тыя, якія з права хочуць скарыстаць. Заданьнем каждае ўставы ёсьць ухіляньне мамэнтаў змаганьня, з граніц абнятых правам.

Тымчасам тут гэты мамэнт змаганьня, аб прызнаньне права, ўводзіцца з дзіўнай лёгкасьцяй сэрца.

Знача, устава замест таго, каб праз простае і шчырае раўнапраўе увясьці пэўнае ўспакаеньне, пэўнае аслабленьне ўвагі—пэўнае, так зказаць, ахаладжэньне на мамэнты натуры нацыянальнай (няма чаго баравіць, бо ніхто не пагражае, няма чаго ўхіляцца ад польскае школы, бо як захоча, то можна будзе мець беларускую), цяпер гэтае змаганьне ўзмагаецца, гэтае трывожнае напяцьце, каб быць на пагатове, бо можна ўсё страціць, змушае да арганізаваньня, зьбіраньня подпісаў, пільнаваньня, каб чыясь воля не аслабла, каб хто не астыў для справы, не адпаў ад яе, бо кожнае адступленьне з радоў даецца адчуць у змяншэньні подпісаў на даную школу, бо пераход некалькіх дзяцей у польскую школу адбярае магчымасьць вучыцца ў беларускай астаўшымся 38 іншым, бо кашлект можа складацца толькі з 40 і г. д.

Ствараецца нейкая прысягнуўшаяся грамада з тых, што свае подпісы зложылі на школу беларускую і падпісаліся „рускімі“.

Уставы гэтыя ёсьць слаўным матэр'ялам для нараджаючыхся нацыяналізмаў. Пачуцьці выдзяленьня ўзмацоўваюць, санкцыянуюць уставова стан заўсёднага змаганьня і змушаюць да ўважнага нацыянальнага напяцьця. Улады ўжылі ўставы да абсалютнае ліквідацыі беларускага пачаткавага школьніцтва і да агранічэньня праў меншасьцяў у школьніцтве сярэднім.

Характэрыстычнай рысай гэтых устаў, ёсьць імкненьне да тварэньня школаў утраквістычных, тыпу найбольш зьненавіджанага праз грамадзянства меншасьцяў — бо пад прэтэкстам утраквізацыі ствараюцца запраўдныя польскія школы, у якіх навучаньне ў роднай мове становіцца фікцыяй.

Між іншым уставы гэтыя для меншасьцяў прадбачаць урадовыя сярэднія школы толькі утраквістычныя.

Але прыглядзімся да ўводжаньня гэтых устаў у жыцьцё на практыцы. Усіх дэкляарацыяў з жаданьнем беларускай школы на Землях Усходніх зложана на 13.000 дзяцей, або больш-менш на 400 школ.

Беларускай школы на гэтай падставе не адчынена ані аднэй.

Напр у Вялейскім павеце, дзеля многага ліку дэкляарацыяў, зьвялічылі лік вучыцялёў на 32 і замест беларускіх, адчынілі школы польскія.

Інспэктар выясьняе беларусам, што іх акцыя прынясла пажаданы вынік, бо лік школаў у павеце зьвялічаны...“

Ліга Народаў.

Абмацнеўшая трохі Нямеччына пачынае прабаваць рваць на сабе Вэрсальскія ланцугі. Нядаўна сьвятовая публіцыстыка пісала аб храбрым выйгрышы справы ў інцыдэнце з Італіяй, а цяпер са страніц загранічнага друку ня сходзіць пытаньне аб уваходзе Нямеччыны да Рады Лігі Народаў. Кажуць, што гэтым уваходам нарушыцца Эўрапэйская роўнавага і што быццам пацерпяць інтарэсы Францыі, дык апошняя павінна шукаць сабе падтрыманьня ў аднэй, ці двох новых дзяржавах, якія маюць быць прыняты ў Раду Лігі Народаў. Гаворыцца, што Гішпаніі першай было абяцана павышэньне на ступень вялікай дзяржавы і прыняцьце да Рады, бо яна шмат вякоў была вялікай дзяржавай і ў часе вайны трымала строгую нэўтральнасьць. За Гішпаніяй ідзе Польшча, якая перад тым павінна ўмовіцца і пагадзіцца з Нямеччынай. Далей кандыдаткі растуць як грыбы пасьля дажджу: Бэльгія, якая дорага заплаціла за гэта права ў часе вайны, Уругвай, Швэцыя, як прадстаўніца паўночных дзяржаў, Чэхаславакія, як прадстаўніца Малой Антанты і Бразылія на тых самых асновах, што Гішпанія.

Як заўсёды ў такіх прыпадках бывае, так і тут шмат ёсьць напасьці, дэмагогіі і палітыканства.

Ліга Народаў, ці праўдзівей Ліга дзяржаў, была пабудавана на прынцыпе вялікадзяржаўным, які гварантуе Англіі, Францыі, Італіі і Японіі рашучы ўплыў. Дзеля ўтрыманьня яго яны павінны былі цесна злучыцца і прыхадзіць на засяданьне Рады з гатовымі аднальковымі паглядамі на ўсе паблутаныя пытаньня, якія яшчэ перад засяданьнем былі імі разьвязаны. Дапушчэньнем больш сяброў да Рады ад меншых дзяржаў, гэта салідарнасьць была-б нарушана тым, што яны маглі-б унасіць новыя пытаньня, якія маглі-б пярэчыць інтарэсам вялікіх дзяржаў.

Цяпер, з дапушчэньнем у Раду вялікай дзяржавы Нямеччыны, кірунак можа трохі зьмяніцца ў іншы бок, але трудна дапусьціць, каб зьмяніўся самы прынцып арганізацыі Лігі Народаў. Ня выключаецца тое, што Нямеччына знойдзе дарогу да цясьнейшага збліжэньня з Англіяй. Гэта яшчэ ня значыць, што Англія адрачэцца ад прыяцельства з Францыяй, ці Францыя зьменіць у дружбе Англіі. Мы ўжо бачылі не адзін такі прыклад, а асабліва той, калі Англіі не падабаўся Жэнэўскі „пратакол гваранцыйнага пакту“. Англія проста і рашуча адкінула яго, а Ліга павінна была маўчаць. Нашоўся кампраміс, які потым прывёў да Лёкарно. Так-сама і цяпер без кампрамісу не абышлося і ня хочыцца верыць, каб ён, пад націскам кагонебудзь з боку, мог быць скасаваны ці зьменены.

Было-б вялікаю памылкаю думаць, што справу можна выйграць простым галасаваньнем, а яшчэ большаю памылкаю—разлічаць на дуалізм, рэпрэзэнтаваны Англіяй з Францыяй у Лізе Народаў і рашаць пытаньне гуртаваньнем сяброў Лігі Народаў каля гэтых двох цэнтраў. Каб сурьёзна магло дайсьці да такога мераньня сіл, дык ня гледзячы на тое, хто-бы ня выйграў, становіцца ясным, што за дапушчэньнем да гэтага Ліга прайграла-б сама сябе. Моц Лігі спачывае ў яе цьвёрдай еднасьці, канкрэтней сказаць, у ненарушымай сувязі Англіі з Францыяй. Галасаваньне на плenуме зьяўляецца толькі фармальным актам пацьверджаньня ўжо перад тым вырашанай справы. Калі Ліга Народаў і на далей хоча кіраваць палітыкай Эўропы, а ў гэтым ня можа быць сумеву, становіцца аўтарытэтам іх, дык яна ніколі не дапусьціць непажаданага для сябе складу сіл у Лізе і ня выпусьціць лейцаў са сваіх рук

Калі-б уваходам Нямеччыны ў Лігу Народаў сапраўды нарушалася роўнавага ў Эўропе і гэта грзіла чым-небудзь Францыі, дык апошняя не дапусьціла б да гэтага. Напэўна, што ўсе гэтыя труднасьці, над якімі ломяць мазгі дамарослыя палітыкі, „як ратаваць Францыю“, былі прадбачаны перад Лёкарнам і вырашаны як падабаецца галоўным кіраўнікам Лігі. У прыпадку „нераўнавагі“ у іх ёсьць „выважаны“ матэр'ял, які вагу нараўняе.

Занеманец.

ПАЭТЫЦКАЯ ТВОРЧАСЬЦЬ ЯНКІ КУПАЛЫ.

(З нагоды 20-ці летняга юбілею ягонае літэратурнае творчасьці).

„Грай мая жалейка,
Пей, як салавейка!
Апявай нядолю,
Апявай няволю,
І грымні свабодна,
Што жыве край родны“.

Янка Купала.

І. ЖАЛЕЙКА.

У леташнім годзе мінула 20 гадоў (1905—1925) літэратурнае творчасьці, найвялікшага побач з Я. Коласам і М. Багдановічам, пясьняра зямлі беларускай Янкі Купалы (Янкі Луцэвіча).

20 гадоў, гэта амаль што ня чэцьверць стагодзьдзя; у жыцьці чалавека, а тым болей паэта, кавалак часу не маленечкі!

Сучасны Купала і той з прад 20-ці гадоў, гэта—ледзь што ня двое адменных людзей.

Псыхіка паэта перажыла за гэны час не адну эвалюцыю веда яго паглыбілася, кругазор пашырыўся, ён здабыў багаты жыцьцёвы і мастацкі досьлед, словам—гэтак нядаўна яшчэ малады дубок на нашых вачох разросься ў пышнае магутнае дрэва пад ценьню гальля якога, падчас, гэтак добра спачывае змучаная беларуская душа, набіраючы сіл для барацьбы, жыцьцёвай моцы, ды-й веры ў лепшую Будучыну...

У гэткіх абставінах будзе вельмі карысным прыглядзецца бліжэй да творчасьці паэта, да яе паасобных этапаў, ды-й да мастацкіх здабыткаў пясьняра ў працягу гэных 20 гадоў.

Усю літэратурную творчасьць паэта можна падзяліць на гэткія дзьве галоўныя галіны: 1) лірычна-эпічную і 2) драматычную.

Вось жа лірычная творчасьць нашага песьняра, з якой ён пачаў прабаваць свае сілы, пачынаецца каля 1905 году, а ў 1908 годзе ўжо выходзе першы зборнік яговых вершаў п. н. „Жалейка“.

Зборнік гэны, выданы беларускай выдавецкай суполкай „Загляне сонца і ў наша аконца“ у Пецярбургэ, меў 150 старонак, фармату васьмёркі, а вокладка ўпрыгожана была малюнкам беларускага вясковага хлапца, граючага на жалейцы на фоне сумнага беларускага краявіду.

Трэба адзначыць, што рысунак гэны, як нельга лепш адпавядае зьместу кніжкі, бо, сапраўды, духоўнае аблічча аўтара ў тыя часы, на падставе зьместу „Жалейкі“ зарысоўваецца, як вобраз маладога, рэвалюцыйна настроенага, вясковага хлопца — самавучкі, якога паэтыцкае натхненьне кіруе да складаньня вершаў, а здабытая праз чытаньне кніжак нацыянальная і сацыяльная сьвядомасьць, выклікае нездаволенасьць з сучасных абставін жыцьця і жаданьне пераменаы, да чаго ён і заклікае сваіх цёмных, гаротных братоў.

Праўда, што паэт у гэным першым сваім зборніку яшчэ не пануе добра над размерам і тэхнікай верша і на‘т не валадае яшчэ, як мае быць, роднай мовай, доказам чаго, частыя полёнізмы і русыцызмы, якія ў значнай колькасьці спатыкаюцца ў „Жалейцы“; праўда і тое, што ў зборніку гэным бачым нярэдка цяжкія звароты, няўдалыя параўнаньні, вялікае ўбожства паэтыцкіх формаў, ды пэўную манатонію (асабліва для мястовага чытача), дзякуючы перавазе матываў з сялянскага жыцьця, сярод якіх бачым яшчэ, падчас, нудныя перапевы і вар‘янты аднэй і тэй-самай тэмы, ужо ня раз апяванай праз іншых беларускіх паэтаў,—але, побач з гэным, у зборніку можна лёгка прыкмеціць і праблыскі нараджаючагася арыгінальнага самароднага таленту, які выяўляецца то ў сіле экспрэсыі і пачуцьця, у адных вершах, то ў нечакана—прыгожай форме і гучнасьці ў другіх, ці зноў у лёгкасьці перакладу, або ў праблысках здаровага гумару, параськіданых у кніжцы.

Раней, чымся перайсьці да больш падрабязнага разгляду асноўных тэм „Жалейкі“ і праводжаных у ёй ідэяў, варта адзначыць яшчэ адну цікавую рысу ў правапісе тых часаў: замест сучаснага „ё“, усюды ў кніжцы маем „йо“, замест „і“—„и“ і г. п.

Агулам, раўняючы мову кніжкі з сучаснай беларускай мовай, зразу можам пракананацца аб тэй вялікай эвалюцыі, якую за гэны час прайшла беларуская мова і правапіс.

Пераходзячы да вершаў, прадусім трэба зьвярнуць увагу на ўступны верш п. н. „Я не паэт“.

Паэт мае надта скромны пагляд на сваю асобу і творчасьць; ён кажа:

„Я не паэт; о крый мяне Божа!
„Ня рвуся я к славе гэткай ні мала.
„Хоць песеньку—думку і выную можа
„Завуся я толькі—Янка Купала“.

Іншая страфа гэнага-ж вершу, мае характар кароткае, асабістае біяграфіі аўтара:

„Доляй убогі, ён ціхі, ня сьмелы,
„Вяла, яго, маці, узгадвала,
„Сьлёзы пагарды пье толькі век цэлы,
„От, ведама, просты Янка Купала“.

Яшчэ скрамнейшы пагляд адносна сваей творчасьці выказвае аўтар у іншым вершы „Хто я?“, дзе кажа:

„Я ня сокал зоркавокі,
„Не арол адважны,
„Што так думна за аблокі
„Узносіцца з іх кажны;
„Нават я не салавейка,
„Што пяе так слаўна,
„А я толькі вірабейка,
„Узрошчаны пад Гайнай...“

Што пабуджае аўтара да паэтыцкай творчасьці?

Адказ на гэтае пытаньне знаходзім у тым-жа ўступным вершы:

„Кожны край мае тых, што апяваюць,
„Чым ёсьць для народу ўпадак і хвала,
„А Беларусы нікога ня маюць,
„Нахай-жа хоць будзе Янка Купала“.

Але ня толькі пачуцьцё патрыятычнага абавязку

Галава ты мая...

(Песьня).

Галава ты мая разудалая,
Колькі гора і бед ты відалая,
Колькі бур жыцьця ты знасіўшая,
А да берагу не даплыўшая...

Ой да берагу, — на прыстанішча,
На прыстанішча, ды на ціхае,
На прыстанішча ды на ціхае,
Амінаючы гора ліхае.

* * *

Галава ты мая разудалая,
Разудалая, непакорная!
Ні прад чым, ні прад кім не карылася,
Не карылася, ня мірылася.

Не змаглі цябе беды горкія,
Не змаглі цябе злыя ворагі,
А змаглі цябе вочкі чорныя,
Вочкі чорныя — непакорныя...

Язэп Нарцызаў.

З Радавай Беларусі.

Гэтыя ня дрэмяць.

На выбарах у рады мейскія Б. С. С. Р. найбольшы працэнт выбаршчыкаў, у Менскім раёне, былі палякі.

Праект скасаваньня рэгістрацыі жанімства.

У камуністычным клюбе ім. Розы Люксэмбург у Менску дн. 10 г. м. падчас дыскусыі над кадэксам жанімства, аднагалосна пастаноўлена скасаваць зусім рэгістрацыю жанімства.

Беларусы у Літве.

Крывіч № 10 (2) 1925 г.

Якія два месяцы таму выйшаў з друку ў Коўні № 10 (2) беларускага месячніка літэратуры, культуры і грамадзкага жыцьця. Зьмест месячніка наступны:

„В. Ластоўскі—Крыжовы паход дзяцей (верш). Яго-ж—Лісты (вершы: Да Н..... II. Да К-віча). А. Матач—Дык што-ж гэта такое? (апавяданьне). Яго-ж—Апякун (апавяданьне). Альгерд Шлюбскі—Матэр'ялы да гісторыі крыўскае этнографіі. А. Матач—Абшар займаны Крывічамі і крыўская колёнізацыя. Ю. Сулімірскі—Аб назовах „Крывія" і „Беларусь". Власт—Пачатны Летапіс аб Крывічох у асьвятленьні гістарычнае крытыкі. А. Матач—Насьпеўшае пытаньне. В Л.—Прычыны заняпаду крыўскае мовы ў XVII ст. Філ. канд. Я. Станкевіч—Пачатнае „о—е" ў славянскіх мовах. Пагашчанін—Пагост (успаміны). Ю. Верашчака—Слоўнік старакрыўскае актавае мовы.

Запіскі: Л. А. — Крыўскія школы XVI і XVII ст. С. Т.—Крыўскія рытаўнікі. О. Ў.—Выдатнейшыя Крывічы (Беларусы) - высяленцы ў Масковію. С. К.—Вываз крыўскіх культурных цэннасьцяў у Польшчу ў часе Польска-Расейскай вайны 1918—1919 года. В. Л. — Рысункі да ілюстрацыі крыўскае вайсковасьці.

З апошніх падзей эміграцкага жыцьця: Рэзалюцыя „Суввзі Нацыянальна-Дзяржаўнага Вызваленьня Беларусі (Крывіі)". Пратэст грам. Язэпа Мамонькі. Бюлетэнь Б. П. С.-Р. аб „Канфэрэнцыі". Свае сваіх чураюцца. Выступленьні ворагаў нашага вызваленьня.

Кнігапісь і крытыка: Власт.—І.П. Фурман. Крашаніна. Ю. В—ка—Праф. У. Пічэта. Гісторыя Беларусі. В. Л.—Праф. У. Ігнатоўскі. Гісторыя Беларусі ў XIX і ў пачатку XX сталецьця.

— Застаўкі з кніг Віленскае Сьвята-Троіцкае друкарні XVIII сталецьця".

Гэткая цэнная праца В. Ластоўскага, аднаго з першых беларускіх адраджэнцаў, пад якога рэдакцыяй „Крывіч" выходзіць, сапраўды заслужвае на падзяку Беларускага Народу.

З Польшчы.

Калі Польшч атрымае амэрыканскую пазычку.

„Echo Warszawskie" даносіць, што ў найбліжэйшых днях вяртаецца ў край б. мін. Клярнэр, які вёў перагаворы ў Мэдыяляне з „Bance Comerciale" пры ўчасьці делегатаў „Bancers Trustu". Перагаворы скончыліся памысна, так што скора прыступяць да абгаварваньня тэхнічных варункаў выданьня ў арэнду табачнага манаполю. Трэба спадзявацца, што справа пазычкі аканчальна будзе вырашана ў красавіку.

З Заграніцы.

Вільня за граніцамі Польшчы.

Ангельская газэта „Daily Expres" зьмясьціла дужа варожаю для Польшчы стацьцю, у якой называе Польшч „калючкай Лігі Народаў". а так-жа падымае справу Вільні і Усходняй Галічыны. Стацьця гэтая падпісана праз Робэрта Дональда і мае карту Польшчы, у якой Вільня абазначана, як ня польскае места—за граніцай Польшчы.

Віншаваньні Латвійскага ўраду з прычыны 8-ых угодкаў незалежнасьці Літвы.

Латвійскі прэм'ер Ульманіс выслаў на рукі літоўскага прэм'ера Быстраса павіншавальную тэлеграму, у якой жадае рэспубліцэ Літоўскай памыснасьці і шчасьця, а так-жа выражае надзею на што-раз, то большае зьбліжэньне і супрацоўніцтва Латвійскага і Літоўскага народаў.

Эгіпт ігнаруе С. С. С. Р.

У той час, як некатарыя дзяржавы размысляюць ці варта прызнаць бальшавікоў de jure ці не, эгіпская ўлада зацьвярдзіла трох старых рускіх консулоў з платаю па 50 і 60 фунтаў стэрлінгаў у месяц.

Чэхаславакія не сьпяшыць з прызнаньнем С. С. С. Р. de jure.

Пасьля канфэрэнцыі міністраў Малой Антанты ў Тэмэшвару, Чэхаславакія адлажыла прызнаньне С. С. С. Р. de jure. Дзеля гэтага Чэхаславацкія камуністы рабілі ў парляманце вялікі гоман.

Аб нацыянальных меншасьцях.

Пытаньне аб нацыянальных меншасьцях стаіць досыць востра. Як толькі Нямеччына ўвойдзе ў Лігу Народаў, як сталы сябры яе, тады будзе дамагацца міжнароднай кантролі на мясцох, каб спраўдзіць, ці дзяржавы, якія маюць меншасьці, паступаюць згодна з прынятымі імі міжнароднымі дагаворамі датычна меншасьцяў.

Італьянская газэта „Popolo d' Italia" паведамляе, што нямецкія школы ў паўдзённым Тыролі, з за якіх нядаўна вяліся спрэчкі паміж Нямеччынай і Італіяй, будуць дапушчаны.

Конфэдэрацыя Сырыйскіх гасударстваў.

Францыя імкнецца зрабіць у Сырыі конфэдэрацыю малых самастойных дзяржаў, злучыць гэтыя дзяржавы трактатам з узаемнаю гваранцыяй, падпісанай на 30 гадоў.

Новыя Сырыйскія дзяржавы маюць падпарадкавацца сувэрэннаму арбітражу Францыі, якая ручаецца за парадак і справядлівае рашаньне спраў усей фэдэрацыі. Гэты праект прадстаўлены мандатнай камісіі на зацьверджаньне.

ХРОНІКА.

— **Канфіскаты.** Па загаду Кам. Ураду сканфіскаваны № 3 „Маланкі" за абразу абрадаў р.-кат. касьцёла.

— Па загаду Камісара Ураду на места Вільню № 15 „Беларускае Нівы" сканфіскаваны.

— **З жыцьця беларускіх студэнтаў у Вільні**

У нядзелю 21 лютага, а 4 гадз. па палудні ў салі Беларускае Гімназіі была прачытана лекцыя, сарганізаваная праз Беларускі Студэнцкі Саюз. На прэлегэнта быў запрошаны пасол кс. Адам Станкевіч, які гаварыў на тэму „Палякі як чужынцы на землях Вялікага Князьства Літоўскага ў XV і XVII стал. ў параўнаньні з сучачасным іх на тых-жа землях палажэньнем". Саля гімназіі была перапоўнена беларускаю молададзю і старэйшым грамадзянствам, якія з захопленьнем выслухалі паважанага прэлегэнта. У сваей лекцыі пасол кс. А. Станкевіч перанёс слухачоў у старую мінуўшчыну нашага краю, дзе ўсе ўбачылі тое змаганьне нашых продкаў з палякамі за самастойнасьць сваей бацькаўшчыны. Перайшоўшы да су-

перад цёмнымі братамі ўкладае пяро ў руку Купалы; літасьць да сялянскіх злыбядаў, ды паэтыцкае падсьведамае натхненьне граюць тут так-жа не малую роль, бо:

„Не хачу весяліцца, гуляць,
„Дзе бяда, сьлёзы, скаргі вакруг,
„Дзе другія ў няволі сядзяць,
„Дзе замёрлі і сіла і дух!"

кажа паэт у вершы **„Чаго-б я хацеў"** і канчае гэтак:

„Дык вот чуйце, чаго-б я хацеў,
„Аб чым думачкі толькі мае:
„Каб мой люд маю песьню запеў
„І пазнаў, аб чым песьня пяе!!!"

Часам нашага паэта ахапляюць сумнівы адносна карыснасьці ягонай літэратурнай працы:

„Каму вас, песьні, я ня сьмелы
„Тут буду пець, сьпяваць з душы?
„З душы няшчаснай, набалелай,
„Аж, змучан, вгіну дзе ў глушы?
„Ці для тых цёмных, нешчасьлівых,
„Што не патрапяць прачытаць,
„Ці для тых сьветлых, а зласьлівых,
„Што не захочуць вас і ўзнаць?..."

(„Каму?...")

Але гэта толькі момант слабасьці, бо пясьняр цьвёрда верыць у канчатковую перамогу слушнае справы:

„ ... Пры ласцы Божай усё мы зможам,
„Гора затопчам сільнай нагой,
„Звальчым нядолю, звальчым няволю,
„Сьветач запалім шчасьця свайго!
„З'ясьнеюць ночы, высахнуць вочы,
„Зьлітыя горкай беднаты сьлязамі;
„Голад загіне, бяда пакіне!
„Долю мець будзем,—эй! будзем людзьмі!"

(„Чаго нам трэба")

Што датычыць паэтыцкага натхненьня песьняра, дык аб гэтым сьведчыць, паміж іншым, верш **„Да сваіх думак"**, у якім здзіўлены паэт пытаецца:

„Думкі, думкі весялушкі!
„Скуль вы узяліся,
„Што ў мысьлях, нібы птушкі,
„Песьняй азваліся?" і г. д.

Але побач з раней праведзенымі скромнымі паглядамі паэта на сваю творчасьць, знаходзім у гэным зборніку і першыя праявы яснай сьведамасьці ўсей павагі і адказнасьці паэтыцкага прызваньня, якое сталася ягоным удзелам, у вершы **„Адповедзь"**, дзе ён гэтак адказвае **„паном"**, пахваляючым ягоныя вершы і прадсказваючым яму славу:

„ ... Буду пець не за славу, праз вас абяцаную,
„Буду пець, бо люблю свайго краю паляны.
„Буду пець, бо люблю сваю песьню загнаную,
„Буду пець, бо мне дар гэты Богам пасланы".

Галоўнай тэмай „Жалейкі" ёсьць беларускі селянін, з ягонай доляй ды нядоляй і вясковы быт наагул.

У некатарых з вершаў, прысьвячаных гэнай тэме, паэт даходзіць да немалога артызму (напрыклад у вершы **„Песьня жнеяў"**).

У гэных малюнках беларускага вясковага быту пераважае чорная хварба (верш **„Нябошчык"**), мінорны тон, або едкая сатыра (**„Над калыскай"**), але спатыкаюцца падчас і абразкі поўныя дабрадушнага гумару і сонечнага сьвятла, як напрыклад **„Сьцёпка Жук"**.

Гэтак сама надта-ж сакавіта і міла азмаляваны некатарыя беларускія народныя тыпы, як напрыклад у вершах **„Старцы"**, **„Бабулька—прадаўчыца зёлак"**, або **„Шавец"**; гэты апошні верш належыць ужо да краіны мястовых, пралетарскіх тыпаў, гэтак мастацка апрацаваных пазьней праз Цішку Гартнага.

Купала жыва адчувае сацыяльныя рожніцы, ясна бачучы з аднаго боку тую вялікую роль, акую іграе селянін, у кожнай дзяржаве з пераважаючым аграрным характарам, і з другога—цяжкія абставіны і зьдзек, у якіх гэны селянін знаходзіцца ў родным краі паэта.

Асабліва моцна выражана гэная думка ў вершы **„З песьняў беларускага мужыка"**, дзе пясьняр укладае ў вусны селяніна-беларуса гэткія гордыя словы:

„Я багач, я магнат!
„Усім рад, усім сыт!..."

і далей!

„ ... Я ўсё закляну,
„Усё сілай папру, —
„З гор зраблю даліну,
„А з даліны гару!
„Затрымаю ваду,
„Цёмны бор павалю,
„А як з сошкай пайду, —
„Увесь сьвет накармлю!"

Але ня гледзячы на гэтае, ў некалькіх радкох ніжэй спатыкаем сумнае прызнаньне:

„Эй дуж я да ўсяго —
„На ральлі, на лугу!
„Толькі гора свайго
„Я змагчы не магу!..."

Бачучы гэную нядолю мужыка, Купала між іншым гэтак зьвяртаецца да пануючых класаў у вершы п. н. **„Пажалей мужыка"**:

„Пажалей мужыка—бедака,
„Ты, каторы адзеты і сыты
„Пажалей,—не атсохне рука,
„Бо яму сьвет да шчасьця закрыты.
„Як асеньняя ноч, як туман,
„Цёмны сам, цёмна ў хатцы крывой;
„На плячах абарваны лахман,
„Ногі скручаны цьвёрдай лазоў" і г. д.

„Пажалей ты яго, пажалей!" паўтарае яшчэ раз аўтар і далей ад просьбаў пераходзе да пагрозаў, якія калі ўспамянем, што вершы гэныя пісаліся паміж 1905—1908 гадамі, ды тыя выпадкі, што дзеяліся ў 1917 і наступных гадох,—набіраюць характару прароцтваў.

Вось гэныя канцавыя словы верша:

„Пажалей, бо з яго цямнаты
„Кожны рад карыстаць заўсяды;

часнасьці прэлегэнт выказаў, што цяпер палякі яшчэ з большаю энэргіяй і такімі самымі мэтадамі вядуць палянізацыйную работу ў нас, выконваючы думку Люблінскай Уніі.

— **Украінскі Хор.** 27 і 28 г. м. у салі Гандлёва-Прамысловага Клюбу адбудуцца два вялікія канцэрты, сусьветнае славы Хору Украінскага, Дзімітра Котка, які з вялікім усьпехам даў рад канцэртаў у Амэрыцэ і Заходняй Эўропе.

— **Справа вучыцельскіх кваліфікацыяў.** Міністар асьветы паведаміў школьныя інспэктараты, што з мэтай дапаўненьня кваліфікацыі вучыцялёў пачаткавых школаў, з пачаткам новага школьнага году, будуць адчынены вышшыя вучыцельскія курсы.

Вучыцялі, жадаючыя скарыстаць з іх; павінны мець поўныя кваліфікацыі (якія да гэтага часу былі прадбачаныя) і найменш двухлетнюю вучыцельскую практыку. Прашэньні будуць прымаць інспэктараты да дня 1-га сакавіка г. г.

— **Рэдукцыя вучыцялёў.** З пачаткам новага школьнага году прадбачыцца рэдукцыя вучыцялёў пачатковых школаў; у першую чаргу пайдуць вучыцялі ня маючыя адпаведных кваліфікацыяў.

— **Сколькі пачаткавых школ у Вільні.** Паводле статыстыкі цяпер у Вільні ёсьць 50 пачатковых школаў, з чаго 18 школ 7-мі класныя. Вучыцялёў у гэтых школах ёсьць 346.

— **Станоўча занмога.** Паводле статыстыкі, цяпер у ваўсей Польшчы ёсьць аж 36.849 асобаў служачых у паліцыі, з чаго 1.715 вышшых і 35.134 нішшых.

З гэтага ліку на Віленскае ваяводзтва прыпадае 100 вышшых і 3.035 нішшых.

— **Заразьлівыя хваробы ў Вільні.** Сэкцыя здароўя пры магістраце м. Вільні за ўбеглы тыдзень адзначыла гэткія заразьлівыя хваробы: брушны тыфус 2 выпадкі, шкарлятына 15, дуфтэрыт 2, одра 6, рожа 1, коклюш 1.

— **Даразны суд над учасьнікамі нападу на Жэшу Рускую.** У Вільні адбыўся палявы суд над учасьнікамі рабуековага нападу на маёнтак Маркавай пад Вільняй—Рускую Жэшу. Абвінавачваў прак. Янкевіч, баранілі адв. Андрэеў, Куліхоўскі і др. віл. адвакаты. 24 лютага быў вынесены прыгавар, на моцы якога: Дэідуль, Клімашэўскі, Лапуняк, Маліноўскі і Пашкевіч засуджаны на пазбаўленьні правоў, першы на кару сьмерці, а апошнія на вечную турму. Таргоўскага апраўдалі.

Дня 25 г. м. у 6 гадз. раніцы прыгавар быў выкананы.

— **Камуністычныя адозвы ў Сьвянцянах.** На днях у Сьвянцянах нязнаныя асобы параськідалі камуністычныя адозвы ў польскай мове, з антыдзяржаўным зьместам і падпісаныя праз Цэнтральны Саюз Польскіх Камуністаў.

— **Цэны на земляробскія прадукты з дня 16.II.:** жыта 23.50—25.00 злотых за 100 клг., пшаніца 33.50—35.50, авёс 28.00—30.00, бровaрны ячмень 27.00—30.00, на кашу 22.00—25.00, вотрубы жытнія 18.00—19.00, пшанічныя 20.00—21.00, белы гарох 26.00—29.00, шэры 24.00—26.00, бульба 12.00—14.00, сена 11.50—13.00, насеньне чырвонае канюшыны 55 зл. за пуд, масла 6.50—7.00 за кг.

— **Рынковыя цэны з дня 16.II.:** Мука пшонная 55—90 гр. за 1 кг., жытняя пітляваная 44—50, разовая 28—30, пшонны хлеб 80—90, жытні 50% 50 гр., 70% 44—47, разовы 28—30, каша ячменная 55—85, грачнёвая 65—90, аўсяная 1.00—1.30, пансак 50—60, рыж 90—1.00, фасоля 50—60, белы гарох 40—50, бульба 12—15, буракі 10—15, бручка 10—15, цыбуля 70—90, морхва 20—30, капуста квашаная 25—30. сьвежая 30—35, малако 35—45 за літр, сьмятана 180—220, вясковы сыр 1.40—2.00. за 1 кг., масла нясоленае 6.00—7.00, соленае 5.00—6.00, яйко 18—23, валовіна 1.40—1.60, цяляціна 1.20—1.30, бараніна 1.50—1.70, сьвініна 1.60—1.80, саланіна сьвежая 2.40—3.00, соленая 2.50—3.00, шмалец сьвінны 3.60—4.00 сала 2.60—3.20, льняны алей 2.20—2.40. цукер пясок 1.30—1.35, кускі 1.70—180, белая соль 30—35.

— **Цэны на рыбу** з дня 16.II.: акунь 3.50—3.75 за 1 кг., шчупак 3.75—4.00, лін 3.50—3.75, плотка 1.50—2.00, лешч 2.50—4.00, сялява 3.50—4.50, сандач 2.50—3.50, вусач 3.00—4.00, дробная 1.00—1.50.

Афіцыяльны курс грошы на 26 лютага. Даляр—7 зл 70 гр Залаты рубель—3 зл. 97 гр.

Пісьмы з вёскі.

Наш бацюшка.

Вёска **Бурачкі**, Нясьвіжскага пав.

Наш бацюшка Герасімовіч, сьвяшчэньік Грыцэвіцкае царквы, мусіць быць папаў у гэты сан памылкова. Па ўсім прыметам, ён скарэй падобны да гандляра, бо вельмі ўжо праціўна робіцца, калі наш бацюшка аднэй рукой трымае эвангэльле, а другою лічыць грошы. Нядзельнае набажэнства атпраўляе проста „кур'ерам". Бацюшка наш добра ведае беларускую мову, калі ўгаварываецца з селянінам зя вянец, або пахароны, але гаварыць казаньне ў гэтай мове ня хоча. Ня будзе той „красаты і благолепія", калі гаварыць па беларуску, кажа ён. А тое, што яго не разумеюць, як ён „благолепно" гавора, яго нічога не абходзе. Асабліва праяўляецца яго гандлярская натура, калі прыдзеш да яго з якой-колечы патрэбай. Мала таго, што пастаіш гадзін пару на дварэ, або ў кухні, чакаючы выхаду яго, але ац. Герасімовіч таргуецца з табой, дык аж брыдка. Ёсьць у нас пры царкве савет, выбраны за часаў нашых прабабак. Работа яго—выконваць усё, чаго захоча бацюшка, ды быць яшчэ хурманом, калі ён едзе.

Прыхаджанін.

Пляц „Пракопа".

Шэметава, Сьвянцянскага пав.

У нашым мястэчку ёсьць пляц. Цяпер пайшла нейкая мода, каб усе вуліцы і пляцы называць імёнамі вялікіх людзей.

У нас ёсьць пісар пан Пракоп. Дык яму ўздумалася гэны пляц ахрысьціць сваім прозьвішчам і гэтым пакінуць усім патомным аб сабе памятку.

А для рады гмiннай, пасярод каторай няма ніводнага разумнага чалавека, але ўсе таўкачы, у гэтым ня было нічога дзіўнога. Бо і якжа! Раз ёсьць пляцы Пілсудскага, або Наполеона, то чаму ня можа быць пляц „Пракопа"? Чым для гміннай рады важней Пілсудскі, або нейкі Наполеон за пана пісара? Тых яны і ў вочы ня відзелі, а з панам пісарам стыкаюцца часта і заўсяды могуць аглядаць яго веліч і сьветласьць.

Затым гмінная рада доўга ня думаючы выносіць такую пастанову. „Назваць пляц у мястэчку Шэмятаве пляцам Пракопа",—і гэтую пастанову пасылае да староства ў Сьвянцяны на пацьверджаньне.

Але Сьвянцяны не ацанілі заслуг і велічы нашага пана Пракопа і пастанову гміннай рады не пацьвярдзілі... Так і прышлося для пляцу шукаць другога названьня...

Прачытаўшы гэту вестку, мо' хто падумае, што тут мана, але не—шчырая праўда. Гэты факт паказвае, да якой дурнаты даходзяць гмінныя пісары разам з гміннымі радамі.

Таноўскі.

Наша Пошта.

Нарцызаву Я. з Глыбокага—верш атрымалі, дзякуем, друкуем.

Пачопку з Летвікаў — матэр'ял атрымалі, карыстаем.

Чэрняку В. з Муравы—грошы на газэту атрымалі, калі ў сакавіку газэты ня будзе, дык паведамеце нас.

Морачу А. з Куцяк—грошы ад вас на газэту атрымалі, прышлём вам усе нумары.

Баслыку К. з Выгаловіч—пісьмо атрымалі, газэту пашлём.

Грамадзянам в. Залесься—пісьмо ваша атрымалі, просьбу спаўняем.

Шэлін С. з Лаўрыновічаў — матэр'ялы атрымалі, скарыстаем.

Скрыннін П.—пісульку атрымалі, просьбу спаўняем.

Чура Н. з Варон — пісьмо атрымалі, просьбу спаўняем.

Монід І. з Хатуцічаў—пісьмо атрымалі, просьбу спаўняем.

Матусэвічу К. з Гурачкоў — пісьмо атрымалі, з матэр'ялу скарыстаем, дзякуем за добрыя жаданьні.

Гмыру Ул. з Сошыцы — грошы і пісьмо вашае атрымалі. Газэту Вам пасылаем на пошту Селец-Пруж. спраўцеся там, а калі няма, то паведамляйце рэдакцыю. Стацьця яшчэ не друкавалася.

Казловічу І. з Горска—просьбу спаўняем, бланкі дастанеце на сваей пошце, мы спэцыяльных ня маем.

Шахалевічу — спадзявацца заўсёды можна, хоць надзея слабая ў цяперашніх варунках.

Патоцкаму А. з Гарнастаевіч—грошы і матар'ял атрымалі, скарыстаем.

Семашкевічу — матар'ял атрымалі дзякуем, скарыстаем.

Атрымалі:

Ад: Жука Т. з Слабады 4 зл., Міралюбава В. з Міхалак-Вялікіх 3 зл.

Ад: Антановіча Ю. з Васюлькоў, Райскага Я. з Горадзенскай турмы, Патоцкага А. з Гарнастаевіч, Хіневіча П. з Дзелятычаў — **па 2 зл.**

„Пажалей ты яго сіраты, —
„Бо на сьвет многа прыдзе бяды,
„Бо за крыўду сваю адамсьціць,
„Сьвіням будзе крыві ні набрацы! —
„Адамсьціць, аж зямля задрыжыць!"
„Аж віхры зашумяць, загудзяць!"

З характэрнай для селяніна падазронасьцю ў адносінах да кожнага інтэлігента, як да „пана", хоцьбы ён быў найвялікшым на'т радыкалам, Купала пасьмейваецца над рэвалюцыйнай інтэлігенцыяй з пявоў у вершы **„Песеньна для некатарых маладых людзей"**, у якім цьвярдзіць, што з бегам гадоў уся „паступовасьць, выдзьзе з іх.

„... І кожны сыт будзе; багацьце чужога
„То крыўдай, то працай размножа".

Гэтак сама трэба ўспамянуць цэльны рад характэрных рэвалюцыйных вершаў, ськіваваных проці царскага ўраду, як напрыклад **„Песьня вольнага чалавека"**, якія будуць зусім зразумелы, калі ўспамянуць, што пісаліся яны ў гарачыя рэвалюцыйныя гады 1905—6.

Беларуская прырода знайшла так-жа адбіцьцё у зборнічку, але ніякі з вершаў гэнае катэгорыі не заслугоўвае на спэцыяльную ўвагу.

Тр' тут яшчэ ўспомніць аб элемэнце любоўным, якому гэтак-жа прысьвячана крыху мейсца ў зборніку.

З вершаў гэнае групы асабліва ўдачны — жартаўлівы верш п. н. **„Паніч і Марыся"** правікнуты ідыльлічным духам г. зв. беларускіх шляхоцкіх рамантыкаў.

Асабістыя адносіны паэта да жанок і каханьня ў гэтым пэрыядзе жыцьця характэрызуюць гэткія два вершы: 1) **„Да дзяўчатак"** і 2) **„Чаго-б я хацеў"**.

У першым з іх ён кажа:

„Ой дзевачкі, любачкі!
„Люблю, люблю вас,
„Я ў вашых, галубачкі,
„Сетачках увяз" і г. д.

Але відаць гэта быў толькі мімалётны настрой, бо ў другім вершы ён кажа нешта іншае:

„Не хачу я дзявочай красы,
„І пяшчот іхніх белых грудзей:
„Рэжа сэрца мне горай касы
„Зменнасьць, хітрасьць агністых вачэй!
„Не магу я цярпець, паглядаць,
„Як іх сталасьць звікае як дым;
„Тут душу табе рада аддаць,
„Тут другіх абнімае патым!"

У канцы трэба яшчэ затрымацца на момант над перакладамі з польскае, расейскае і ўкраінскае мовы.

Сярод іх асабліва добра ўдаліся паэту: 1) **„Агароднік"** (Некрасава), 2) **„Шчупак, Лебедзь і Рак"** (Крылова), 3) **„На жалейцы"** (Конапніцкай) і 4) **„Думкі"** (Шэвчэнкі).

Зборнік канчаецца невялікай і даволі прыгожай паэмай п. н. **„Атплата каханьня"**, дзе аўтар умела малюе благія адносіны між дваром і вёскай.

У гэным-жа зборніку зьмешчаны вядомы верш Купалы **„А хто там ідзе?"**, які праз пэўны час лічыўся беларускім нацыянальным гымнам.

Акрамя чужацкіх літэратурных уплываў: польскага, расейскага і ўкраінскага, чуваць у зборніку так-жа і моцны беларускі ўплыў Францішка Багушэвіча (Бурачка).

Увесь зборнік пранікнут чыста — сялянскай ідэолёгіяй, рэвалюцыйным духам і, гэтак характэрнай для Купалы, пэўнай перавагай сацыяльнага моманту над нацыянальным, якая прыдае ўсей ягонай творчасьці моцную пралетарска-батрацкую ахварбоўку.

Сьветазар.

Абвестка.

Шчыра прашу быўшых вайсковых беларусаў расейскай арміі, хто служыў у **Ржэве** ў 1915, 1916 і 1917 годзе ў 52 і 53 палку і добра знае афіцэраў **Васіля Жданава** і **Філарэта Кашпурава**—адгукнуцца. За перапіску мной будзе аплачана з удзячнасьсцю. Прашу пісаць на Рэдакцыю **„Сялянскай Нівы"** на імя **Р. Максімовіча**

Рэдактар-Выдавец: Ст. Вольскі.

Друкарня **М. Левін і сын.**